

Ἐκ τοῦ οὗς. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -πο-
λο.

1) Ὁ Ἀθιγγανόπαις σύνθηθ. : Περιοῦν οἱ γύφτοι μὲ τις γύφτισσες καὶ τὰ γυφτόπουλά τους. Μία γύφτισσα μὲ τὸ γυφτόπουλό της ἔς τὴν ἀγκαλιὰ κάθεται ἔς τὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου καὶ ζητιανεύει σύνθηθ. || Φρ. Σὰ δαρμένο γυφτόπ'λο γυρίζεις (ἐλεεινῶς ἐνδεδυμένος) Πελοπν. (Ἀχαῖα). Στέκει μπροστά του σὰ δαρμένο γυφτόπ'λο αὐτόθ. Σὰ σιρ'κό γυφτόπ'λου κάνει (σιρ'κό=ἀρσενικόν· ἐπὶ τῶν ἐπιμόνως αἰτούντων) Στερελλ. (Καρπεν.) || Παροιμ. Ἡ γιούφτους τοῦ γιουφτόπουλου κ' ἡ βασιλιάς τοῦ βασιλόπουλου (ἐκαστος τοὺς συγγενεῖς του ἀγαπᾷ) Μακεδ. (Χαλκιδ.) Ὅπως ἔχ' ἡ βασίλισσα τὸ βασιλόπ'λο της κ' ἡ γύφτισσα τὸ γυφτόπ'λο της (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Πελοπν. (Πάτρ.)

Γιὰ ἔχουν καὶ τὰ γυφτόπουλα, | μόν' περπατοῦν ξυπόλυτα (δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ὑγεία, χρειάζονται καὶ τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὸ ζῆν) Πελοπν. (Λάστ.)

Ἐμπα ἔς τὰ γυφτόπουλα | καὶ διάλεξε τ' ἀσπρότερα (ἐπὶ τοῦ δυσκόλου τῆς ἐπιλογῆς μεταξὺ προσώπων ἢ πραγμάτων ὁμοίων) Α. Ρουμελ. (Φιλιπούπ.) || Ἄσμ.

Καλῶς τα τὰ γυφτόπουλα | ποὺ κλέβουν τὰ κοιτόπουλα, καλῶς τὴ γυφτοπούλα | ὅπου τὰ κάνει οὐλα πολλαχ. Συνών. ἀρκουδογυφτάκι, γυφτάκι 1, γυφτούλι. 2) Μεταφ., ὁ μελαψὸς παῖς σύνθηθ. : Ἦρθε ἀπὸ τὴ θάλασσα γυφτόπουλο! σύνθηθ. Τώρα μὲ τὸν ἥλιο ἔχει γίνει τὸ παιδί γυφτόπ'λο Πελοπν. (Βερεστ.) 3) Μεταφ., ὁ ἀκάθαρτος, ἀνυπόδητος καὶ κακοενδεδυμένος παῖς σύνθηθ. : Πῶς βρωμᾷνε τὰ γυφτόπουλα! Πελοπν. (Τριφυλ.) Γυφτόπ'λου εἶσι (ἐπὶ ἀκαθάρτου παιδὸς) Στερελλ. (Δωρ. Εὐρυταν.) 4) Μεταφ., ὁ ἀνάγωγος, ὁ κακομαθημένος παῖς πολλαχ. : Τὰ παιδιὰ τοῦ Γιάννη εἶναι γυφτόπουλα (ἀνάγωγα) Πελοπν. (Τριφυλ.)

γυφτόπροκα ἡ, Ἦπ. (Πάργ.)

Ἐκ τῶν οὗς. γύφτος καὶ πρόκα.

Εἶδος πρόκας μὲ μεγάλην κεφαλὴν. Συνών. κοσκινό-
προκα, παπουτσόπροκα.

γυφτοπρόξενος ὁ, ἐνιαχ. γυφτοπρόξινους Μακεδ. (Λαγκαδ.)

Ἐκ τῶν οὗς. γύφτος καὶ πρόξενος.

Ὁ φαντασιόπληκτος ἐνθ' ἄν.

γυφτόρουγα ἡ, Πελοπν. (Γαργαλ.)

Ἐκ τῶν οὗς. γύφτος καὶ ρούγα.

Συνοικία γύφτων καὶ κατ' ἐπέκτασιν πτωχῶν χωρικῶν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπικρατεῖ ἀκαταστασία: Μὴν περάσης ἀπὸ τὸν ἀι-Νικόλα· ἐν' ἐκεῖ γυφτόρουγα! Οὐλο καβγάδες στή-
νουνε. Συνών. γυφτομαχαλᾶς, γυφτοχώρι.

Ἦ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Γυφτόρουγα Πελοπν. (Χώρα Τριφυλ.)

Γύφτος ὁ, κοιν. γύφτους βόρ. ἰδιώμ. γιούφτος Ἀθῆν. (παλαιότ.) Καππ. (Μισθ.) Στερελλ. (Μαλεσ.) κ.ά. γιούφτους Βάρν. Θεσσ. (Κακοπλεύρ. Φωτειν.) Μακεδ. (Ἀρέθ. Ἀρν. Βογατσ. Βόιον Βρία Γαλατ. Γιδ. Δαμασκην. Ἐλευθερ. Ἐρά-
τυρ. Κοζ. Κολινδρ. Μελέν. Μεσολακκ. Μοσχοπόταμ. Νι-
γρίτ. Σέρρ. Σιάτ. Σταν. Σταυρ. Στεφανιν. Φλόρ. Χαλκιδ.) γύφτης Μῆλ. Πάρ. (Νάουσ.) Πελοπν. (Δημητσάν.) Χίος (Δάφν.) γύφτ'ς Θράκ. (Ἀδριανούπ.) γιούφτης Μακεδ. (Θεσ-

σαλον.) γύφτε Τσακων. (Βάτικ. Μέλαν. Πραστ. Τυρ. Χα-
βουτσ. κ.ά.) ὕφτος Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Σκῦρ. γιούφτους Μακεδ. (Βέρ. Σιάτ. κ.ά.) ὕφτης Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γ'φτός Πάρ. (Λεῦκ.) Θηλ. γύφτισσα κοιν. γύφτ'σσα πολλαχ. βόρ. ἰδιώμ. γύφτισσα Χίος (Νένητ.) γιούφτισσα Μακεδ. (Ἀσσηρ. Καστορ.) γιούφτ'σσα Μακεδ. (Ἄνω Κώμ. Βογατσ. Βόιον Μελέν. Νιγρίτ. Χαλκιδ.) ὕφτισσα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) ὕφτιδ-
θα Σκῦρ. Πληθ. ἀρσ. γύφτες Πάρ. γιούφτσοι Μακεδ. (Σιάτ.) ὕφτηδοι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γυφταῖοι Πελοπν. (Βραχν.) γύφτιξες Χίος (Νένητ.)

Ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ Αἰγύπτιος. Βλ. D. Georgacas, Glotta 29 (1942), 156 κ.έξ. Ὁ τύπ. Αἰγύπτισσα, παρὰ τὸν ὅπ. Αἰγύφτισσα, ἤδη Βυζαντ. Βλ. Πουλλο-
λόγ., στ. 417 (ἐκδ. Wagner, 191). Διὰ τὸν τύπ. γ'φτός βλ. I. Κακριδ., Νόμ. ἀποβολ. τονουμ. φωνηέντ., 10. Διὰ τὸν πληθ. γιούφτσοι βλ. Α. Τσοπανάκ., Σιατιστ. ἰδιώμ., Μακεδονικά 2 (1950), 275.

Α) Κυριολ. 1) Ἀθιγγανός, νομάς, σκηνίτης ἢ μονίμως ἐγκατεστημένος που προχείρως, μελαψὸς τὴν χροιάν, χει-
ρῶναξ κοιν. καὶ Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.): Ἦρθαν κ' ἐφέτος οἱ γύφτοι καὶ στήσαν τὰ τσαντίρια τους ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό μας. Ἐνα κοπάδι γύφτοι μὲ τις γύφτισσες καὶ τὰ γυφτόπουλά τους τρανοῦν κατὰ τὰ Γιάννενα. Φώναξε τὴ γύφτισσα νὰ μᾶς πῇ τὴ μοῖρα μας κοιν. Ἐρρ'ξα σὶ μινὰ γύφτ'σσα κὶ μ' εἶπεν πῶς μ' ἔχουν κάμ' μάγια Μακεδ. (Βογατσ.) Γιούφτους δὲν εἶχι ἔς τοὺν Κουλινδρὸ Μακεδ. || Φρ. Κρυώνει - τρέμει σὰ γύφτους (ἐκ τῆς γυμνότητος) κοιν. || Παροιμ. Ὅλ' οἱ γύφτοι μὲ γενιά (τῶν αἰσχυρῶν αἰ πράξεις δὲν διαφέρουν) σύνθηθ. Οὐ γύφτους νιρὸ δὲ λιρῶν' (διότι δὲν πλένεται) Στερελλ. (Ἀχυρ.) Ἀπανωστολισμένη γύφτισσα (ἐπὶ γυναικῶν ρυπαρῶν αἰ ὁποῖαι ἐνδύονται πο-
λυτελῶς) Ν. Πολίτ., Παροιμ. 4, 272.

Εἶδ' ὁ γύφτος τὴ γενιά του | κὶ ἀναγάλλισ' ἡ καρδιά του (ἢ μετὰ τῶν ὁμοίων ἀναστροφή προξενεῖ εὐχαρίστησιν) Πε-
λοπν. (Μάν. κ.ά.) Ἡ γιούφτους τοῦ γιουφτόπουλο κ' ἡ βασι-
λιάς τοῦ βασιλόπουλου (ἐκαστος τοὺς ἑαυτοῦ ἀγαπᾷ ἀσχετῶς πρὸς τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀξίαν) Μακεδ. (Χαλκιδ.) Ἦρθα βασιλιάς καὶ φεύγω γύφτος (ἐπὶ τῶν μεγάλως ζημιωθέντων εἰς ἐπιχείρησιν) Ἀθῆν. Τί τρέμεις, γύφτε; — Σὲ χαίρομαι, ἀγᾶ μου! (ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ ἀποκρύψουν τὴν ἀθλι-
ότητά των) Ἦπ. (Κόνιτσ.) Ἀι ἔς τὸ γύφτο γιὰ προζύμι (ἐπὶ τῶν αἰτούντων παρ' ἐνδεῶν) Πελοπν. (Γαργαλ.) Ἦ παροιμ. εἰς παραλλαχ. πολλαχ. Ἡ γιούφτους τοῦ τσαντίρι τ' θὰ καυχῇθῃ (ἐπὶ τῶν ὑπερεκτιμώντων τὰ ἑαυτῶν πράγματα) Θάσ. Οὐ γύφτους ἂν δὲν ἴνέσ' τοῦ σπῖτ' τ', πέφτ' κὶ τοὺν πλακῶν' (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Ἦπ. (Νεγᾶδ.) Πιά-
νει στάχτ' τ' γύφτ' τοῦ καμῖν' (ἐπιχειρήσεις διακοπτομένη δὲν δύναται νὰ προκόψῃ) Εὐβ. (Στρόπον.) Θὰ ρουτήσουμι κὶ τ'ς γύφτ' πότι θὰ κάνουμι μπαιράμ' (εἰρωνικῶς διὰ τινὰ ἀναρμόδιον διὰ συμβουλὰς) Θεσσ. (Πήλ.) Γύφτους δέρνει, γύφτους κλαίει (ἐπὶ τῶν ἀδικούντων καὶ αὐτῶν τούτων ἐγκα-
λούντων) Ἦπ. Θεσσ. Ἐχ' ὁ γύφτος ὄργωμα; (ὄργωμα = ἀγρὸς δι' ἄροσιν· ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων) Πελοπν. (Σπάρτ.) Ὁ-
ταν γυρίσ'ν οἱ γύφτ' ἀπ' τοῦ θέρου (ὁμοίως ἐπὶ ἀδυνάτων) Στερελλ. (Τοπόλ.)

Ποῦ τό βρ' ὁ γύφτος τὸ φλουρὶ κὶ ὁ καϊξῆς τὸ γρόσι; (ἐπὶ τῶν διαβιούντων συνεχῶς ἐν πενίᾳ) Σίφν. Ὁ γύφτος, ὅταν ἔχη πετιμέζι ἔς τὸ σπῖτι του, ὕπνος δὲν τοῦ πηγαί-
νει (ἐπὶ τῆς ἀνησυχίας τῶν παρ' ἀξίαν κατόχων πολυτίμων ἀγαθῶν) Κρήτ.

Ὁ γύφτος ἔμαθε γδυτὸς καὶ ντρέπεται ντυμένος

